

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:2787

av Mathias Sundin m.fl. (FP)

Liberal minoritetspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om information i samhället och i skolan om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka förvaltningsområdena för minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kraven på förvaltningsområdena för minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äldreomsorg och barnomsorg på minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om språkundervisning i minoritetsspråk och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av behöriga minoritetsspråklärare och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hinder för startande av skolor med minoritetsspråksprofil och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser avseende språk, medier och kultur med minoritetsspråksprofil och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strategin för romsk inkludering och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De nationella minoriteterna, samer, sverigefinnar, romer, judar och tornedalingar, har en lång historia i vårt land och har alla utsatts för en assimileringspolitik som innebar att de

inte fick tala sitt språk eller utöva sin kultur. Detta är grunden till att det behövs en särskild politik för de nationella minoriteterna. Målet med minoritetspolitiken är att ge skydd för de nationella minoriteterna, stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande. Individens möjligheter att använda minoritetsspråk i kontakten med myndigheter ska stärkas.

Under alliansregeringen ansvarade Folkpartiet liberalerna för det minoritetspolitiska arbetet, och positionerna flyttades fram på en lång rad områden. En ny minoritetspolitisk strategi presenterades 2009, och 2010 började den nya lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk gälla. Förvaltningsområdena för finska och samiska har utökats kraftigt, och insatser görs för att stärka minoriteternas språkrättigheter liksom inflytande i olika frågor som berör dem.

Samernas, sverigefinnarnas, tornedalingarnas, judarnas och romernas ställning som nationella minoriteter och samernas ställning som urfolk ska upprätthållas. Vi har kommit en bit på vägen avseende det minoritetspolitiska arbetet. Men mycket återstår att göra. Folkpartiet liberalerna föreslår i denna motion ett antal åtgärder för att ytterligare stärka det minoritetspolitiska arbetet.

Kunskap och information om de nationella minoriteterna

Kunskapen om de nationella minoriteterna och politiken har blivit bättre inom förvaltningsområdena, men kunskapen utanför förvaltningsområdena och inom myndigheter är fortfarande bristfällig. Därför krävs fortsatt informationsarbete inom det offentliga men även i samhället i stort för att öka kunskapen om de nationella minoriteterna, deras språk och kultur samt den nationella minoritetspolitiken. En viktig del av minoritetspolitiken är också att skolan ska ge alla elever kunskap om Sveriges urfolk, nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Utöka förvaltningsområdena

Fler och fler kommuner och landsting/regioner har anslutit sig till förvaltningsområdena för något av minoritetsspråken finska, meänkieli eller samiska, och nya ansökningar kommer kontinuerligt. För att kommunerna i förvaltningsområdena ska ha möjlighet att leva upp till sina utökade åtaganden finns statsanslag reserverade under anslaget för åtgärder för nationella minoriteter.

Folkpartiet liberalerna är starkt kritiskt till att regeringen nu väljer att föreslå en frysning av budgetanslaget från 2016 och framåt. Detta är helt oförenligt med tanken att förvaltningsområdena ska kunna utökas, och innebär i praktiken att anslutningen av nya kommuner sker på bekostnad av sänkta ambitioner och försämrade förutsättningar för de kommuner som tidigare ingått. Den för närvarande sittande regeringen har därmed

demonstrerat sitt ointresse för de minoritetspolitiska ambitionerna som det tidigare rätt enighet om. Folkpartiet liberalerna anser att ytterligare medel måste tillföras för att förvaltningsområdena ska kunna fortsätta utökas. I Folkpartiet liberalernas budgetmotion redovisar vi våra förslag till förstärkningar på detta anslag.

Kraven på förvaltningsområdena

Kommuner och landsting/regioner kan ansöka om att tillhöra ett förvaltningsområde. Det bygger således på frivillig anslutning, vilket är viktigt för att arbetet ska bli effektivt och för att kommunerna ska känna ett tydligt ägarskap.

De kommuner och landsting/regioner som ingår i förvaltningsområden får statsbidrag. Det finns behov av att ytterligare kontrollera och följa upp hur de statliga resurserna används. Bland annat framkommer av uppföljningsrapporter att en liten del av statsbidraget (knappt 2 procent) har använts till kostnader för samråd med representanter för minoritetsgrupperna. Detta trots att många av minoritetsföreträdarna anger att de inte har ekonomiska resurser att medverka i samråden och att samråd och delaktighet är en central del i arbetet med att genomföra minoritetspolitiken. Om kommuner och landsting/regioner inte använder statsbidraget på ett sätt som är avsett bör möjlighet till frysning av de statliga medlen undersökas.

Insatserna för att erbjuda äldreomsorg och barnomsorg på minoritetsspråk

Allt fler kommuner inom förvaltningsområdena erbjuder förskola och äldreomsorg med minoritetsspråksprofil och efterfrågan ökar. Det är t.ex. positivt att det växer fram äldreboenden med inriktning på minoritetsspråk. Idag finns också exempel på hemtjänstföretag som erbjuder minoritetsspråkstalande personal.

Folkpartiet liberalerna anser att valfriheten och etableringsfriheten är av stor vikt för att framväxten av barnomsorg och äldreomsorg på minoritetsspråk ska fortsätta. Vi ser därför med oro på vad som kommer att hända med dessa verksamheter om den för närvarande sittande regeringens planer på att försvåra för alternativ inom välfärdssektorn blir verklighet. Som liberaler ser vi valfrihet som etableringsfrihet som strategiska delar av vår minoritetspolitik.

Det behövs också fler insatser för att öka tillgängligheten av äldreomsorg och barnomsorg på minoritetsspråk. Bland annat bör frågan om skärpt lagstiftning övervägas för att sätta tydligare krav på kommunerna. Många gånger handlar det om hur verksamheten organiseras och administreras snarare än att resurser behöver tillföras. Kommuner som har äldreombudsmän bör se till att dessa har minoritetskompetens.

Vidare bör kommuner och landsting kunna bli bättre på att tillvarata den språkkompetens som ofta finns hos personalen. Vid upphandling av service och omsorg

inom t.ex. äldreomsorgen bör kommunerna också kunna bli bättre på att beakta behov som de nationella minoriteterna har.

Insatserna för att fler elever ska få lära sig minoritetsspråk

Sedan den 1 juli 2015 gäller att ett nationellt minoritetsspråk ska kunna läsas som nybörjarspråk inom modersmålsundervisningen. Detta är viktigt för att behålla alla de fem minoritetsspråken som levande språk i nästa generation. Det finns dock behov av att följa hur lagändringarna följs i praktiken. Vidare bör fler skolor inom förvaltningsområdena överväga att införa t.ex. finska som valbart ämne i moderna språk, vilket då medför att kursplan och betyg också ska gälla finskan.

Antalet behöriga minoritetsspråklärare

Fler elever ska få lära sig sitt modersmål. Det är en tydlig ambition från Folkpartiet liberalerna. Därför behövs fler behöriga minoritetsspråklärare, och en ämneslärarutbildning som möjliggör en långsiktig försörjning av minoritetsspråklärare. Det behövs dock även insatser för att stärka tillgången till minoritetsspråklärare på kort sikt.

Även kommunerna som arbetsgivare åt lärarkåren spelar en viktig roll för att driva på för att fler faktiskt söker sig till läraryrket. Fler kommuner borde tillsammans göra ansträngningar för att säkra lärartillgången.

Hinder för startande av skolor med minoritetsprofil

De fristående skolorna med profilering mot någon av de nationella minoriteterna är ovärderliga för att hålla minoriteternas kultur och språk levande i Sverige. Det har dock framkommit information om att det funnits svårigheter för bl.a. nya svensk-finska friskolor att få tillstånd att starta. Det behövs därför en genomgång av orsakerna till detta för att få en klarare bild av vad som försvårar startande av skolor med profilering mot någon av de nationella minoriteterna.

Insatser avseende språk, medier och kultur

Det offentliga ska understödja ett språk-, kultur- och medieutbud med minoritetsspråksprofil. Public service-verksamheten är av betydelse för att hålla minoritetsspråken levande och för revitaliseringen av dem liksom för att lyfta fram kulturfrågor. Program riktade till barn och unga är av särskild stor betydelse. Antalet sändningstimmar på de nationella minoritetsspråken har ökat något men utbudet är fortfarande begränsat. Åtgärder behövs för att säkerställa att utrymme avsätts för sändningar på nationella minoritetsspråk.

Åtgärder för att främja romers rättigheter och livsvillkor

Det svenska samhället har under historiens lopp och långt in på 1900-talet utsatt den romska minoriteten i Sverige för allvarligt förtryck och förnekande av rättigheter som för andra medborgare ansetts självklara. Det svenska majoritetssamhällets agerande gentemot romer är en del av den exkludering som romer utsatts för också i övriga Europa. Även om den tidigare exkluderingspolitiken sedan länge upphört märks resultatet av den i form av att många romer fortfarande lever i utanförskap och att det finns en stor förtroendeklyfta mellan många romer och samhällets institutioner.

På initiativ av Folkpartiet liberalerna antog alliansregeringen en långsiktig strategi för romsk inkludering. Strategin handlar bland annat om att synliggöra det historiska förtryck som svenska romer utsatts för, att öka dialogen mellan kommuner och myndigheter och företrädare för romer samt att underlätta utbildnings- och arbetsmarknadsåtgärder.

Vi noterar att regeringen inför 2016 föreslår en sänkning av den samlade anslagsnivån för åtgärder för den nationella minoriteten romer. Detta är inte acceptabelt. Ett långsiktigt genomförande av strategin för romsk inkludering kräver långsiktiga och uthålliga åtaganden, och i stället för nedskärningar behöver snarare ambitionerna höjas. I Folkpartiet liberalernas budgetmotion redovisar vi våra förslag till förstärkningar på detta anslag.

Mathias Sundin (FP)

Allan Widman (FP)

Tina Acketoft (FP)

Christer Nylander (FP)

Erik Ullenhag (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)